

Visn. Lviv. Univ., Ser. Zhurn. 2026: 58; 65–76 • DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2026.58.13911>

УДК [070.16:316.658-049.2]:159.923-049.5](470+571-651.1:477)"363"

МЕДІА В КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОЇ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ВІЙНИ ПРОТИ УКРАЇНИ

Володимир Неживело

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Генерала Чупринки, 49, 79044, Львів, Україна
e-mail: volodymyr.nezhyvelo@lnu.edu.ua
<https://orcid.org/0009-0005-7432-9516>*

У статті проаналізовано істотні ознаки російської інформаційно-психологічної війни проти України. Підкреслено, що метою екзистенційної агресії – докорінне знищення буття українців, їхньої ментальності, ідентичності, цивілізаційності. На цьому аморальному, антилюдському, антиукраїнському постулаті побудована загарбницько-колонізаторська політика неонациста Путіна, шовіністичної Державної Думи, маніпулятивне функціонування медіа, які широко використовують дезінформацію, фейки, наклепи, постправду для роз'їдання національної свідомості українців.

Розвінчано агресивну риторику «русского мира». Переконливо засвідчено, що під брехливими гаслами «спеціальної військової операції» проти нацистів, фашистів, мазепинців, петлюрівців і бандерівців, які, мовляв, захопили владу в Києві та нібито переслідують «російськомовних громадян», створюють загрозу Російській Федерації, московські інквізитори будь-що прагнуть знищити відроджену самостійну державу Україна, а українців – як етнос, народ, націю.

Обґрунтовано, що путінські божевільні імперські ідеї відродження Радянського Союзу в оболонці Московії заволоділи російськими народними масами. Вони схваляють, підтримують терористичну антиукраїнську війну, разом з батюшками Кіріла благословляють солдатів застосовувати проти духовно вільних, національно-свідомих українців, полонених, оскраженілі методи і форми упокорення.

Доведено, що легіони московських ботів, фальшивих акаунтів, безцеремонно в соціальних мережах розмножують брехню в одежі правди. Фальшивими нарративами пронизують не тільки українське суспільство, а також Європу, Америку і навіть Африку, показуючи Україну у викривленому світі.

Тому в сучасних умовах екзистенційної та геополітичної російсько-української війни надзвичайно зростає функціональна гуманістична місія української журналістської доброчесності, щоби до серця і розуму кожної людини в Україні та громадян зарубіжних країн донести правду про московську політику духовного геноциду, терору, деморалізації українців, яка триває понад 850 років, починаючи з 1169 року, першого зловіс-

ного руйнування руського=українського золотoverхого Києва північними заліськими, моксельськими племенами суздальця Андрія Боголюбського.

Ключові слова: пропаганда, просвітницька пропаганда, історична правда, маніпуляція, медіа, постправа, засоби масової комунікації, інформаційно-психологічна війна.

Постановка проблеми. У світовому інформаційно-гуманітарному просторі безупинно пульсує море різноманітних повідомлень, спрямованих на свідомість, психіку людини. Інформаційний потенціал є визначальним у розвитку людства і кожної країни зокрема. «Свобода руху інформації у суспільстві, якість та швидкість творення нових її різновидів українською мовою є інтегральним показником і водночас доленосним чинником розвитку української нації»¹, – наголошував професор С. Й. Вовканич.

Отже, у сучасних умовах російської екзистенційної війни, метою якої докорінне знищення буття українців, їхньої ментальності та ідентичності, невід’ємною складовою національної безпеки людини, суспільства і держави, є інформаційно-психологічна безпека. Проти московської маніпулятивної пропаганди, яка ґрунтується на дезінформації, фейках, деморалізації, дезорієнтації, дезорганізації, постправді та застосовує різні методи отруєння свідомості («гнилого оселедця», «40 на 60», «великої брехні», «абсолютної очевидності»), потрібно компетентно, професійно, цілеспрямовано використовувати правдивий інформаційний ресурс.

Інформаційний ресурс – правдивий продукт українського історичного національного розвитку та українсько-російських відносин – є головною дошкульною вражаючою розвінчувальною зброєю в інформаційно-психологічній війні з російською антиукраїнською агресивною політикою. У галузі комунікативістики це означає сукупність концептуально-методологічних підходів, національно-громадянських і морально-духовних цінностей, аксіологічних настанов і журналістської професійної гідності.

Мета статті. Розкрити особливості структурних елементів російської маніпулятивної пропаганди, спрямованої проти української людини, родини, громади, суспільства, держави. Визначити негативний вплив московських антиукраїнських медійних наративів. Схарактеризувати стан захисту інформаційно-гуманістичного простору України, національного життєвого середовища від російської облудної ідеології та зловісної політики.

Для досягнення цієї мети потрібно виконати такі головні **завдання**: оглянути найважливіші наукові і журналістські праці до теми дослідження; розкрити форми і методи створення загроз українській інформаційно-психологічній безпеці; окреслити закономірності, що характерні для інформаційно-психологічного впливу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інформаційно-психологічна війна є предметом дослідження багатьох науковців, журналістів, політиків. Професор кафедри гуманітарних наук Національної академії сухопутних військ імені Гетьмана Петра Сагайдачного Віталій Виздрік схарактеризував доктрину «русского мира», яка є основою для експансіоністської політики путінської Росії. Ідеологема «русского мира» використовує у своїй риторичній шовіністичній, расистській, ксенофобській ідеї та заклички, метою яких є насильницьке розширення імперського простору під приводом особли-

¹ Вовканич, С. (1999), *Інформація, інтелект, нація*, Вид-во «Місіонер», Львів, 1999, с. 63

вої цивілізаційної місії². «Російська інформаційна війна є багатшаровим явищем, що охоплює маніпуляції суспільною думкою через соціальні мережі, створення деструктивних наративів, дискредитацію державних інституцій та втручання в міжнародний інформаційний простір»³, – зазначила кандидат педагогічних наук Оксана Вознюк.

Про історичне підґрунтя російсько-українського протистояння, основні аспекти та інструменти інформаційної, гібридної, повномасштабної війни йдеться у статті О.О. Гордійчука⁴. У статті «Психологічні механізми інформаційного впливу на особистість дорослої людини» Євгенія Кузіна привернули увагу до негативних аспектів інформаційного прогресу, які значно впливають на людину, створюють дезінформацію та шкодять психологічному благополуччю⁵. Професор Василь Лизанчук наголосив, «що подолання важкої недуги спричиненої національному організму України тривалим московським поневоленням, яке вперто знову накидають нам кремлівські агресори, від окупації української території до фізичного винищення українців, що є безпосереднім свідченням геноциду, етноциду і лінгвоциду української нації, потребують цілеспрямованої, комплексної, системної безпекової праці в усіх сферах життєдіяльності України»⁶.

«Інформаційна зброя є надзвичайно руйнівною і впливає на найважливіше – духовну сферу суспільства, і може бути віднесена до зброї масового ураження», – наголосила Христина Максим. – Окрім того, універсальність та ефективність інформаційної зброї зводить її в ранг абсолютної зброї, доступної для всіх організованих структур у мирний і особливо у воєнний час»⁷. Професори М. В. Маркова і А. Б. Марков підкреслили, що «основною і центральною мішенню інформаційно-психологічної війни є людина, конкретна особистість з конкретними особливостями психічного сприйняття. А саме від окремих особистостей, їхніх взаємозв'язків і відносин залежить нормальне функціонування будь-яких спільнот і соціальних інституцій – від малої групи до усєї держави та суспільства загалом»⁸.

Доцентка Галина Петришин розглянула особливості інформаційної війни Росії проти України починаючи з 2000-х років до нині. Показала, що інформаційна війна

² Виздрік, В. (2024), «Імперські концепти російської інформаційної політики», *Оборонні війни: Польща 1939 – Україна 2022-2023, Монографія*, DOI: [10.33402/obv.2024-213-222c.214](https://doi.org/10.33402/obv.2024-213-222c.214)

³ Вознюк, О. (2024), «Інформаційна війна як інструмент міжнародної політики (досвід для України)», *Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей. Чернівці: Чернівецький національний університет*, Т. 50, С. 9-19, DOI: [10.31861/mhpi.2024.50.9-19.c.10](https://doi.org/10.31861/mhpi.2024.50.9-19.c.10)

⁴ Гордійчук, О. О. (2024), «Україна & Росія: основні аспекти інформаційної, гібридної та повномасштабної війни», *Політичне життя*, (Груд 2024), с. 61-70, DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2024.4.8>.

⁵ Кузіна, Є., Кузіна, Є. (2022), «Психологічні механізми інформаційного впливу на особистість дорослої людини», *Психологічні перспективи*, (40), с. 75–86. <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2022-40-kyz>

⁶ Лизанчук, В., (2017), *Інформаційна безпека України: теорія і практика: підручник*, Львів: ЛНУ імені Івана Франка, с. 5-6.

⁷ Максим, Х. (2023), «Феномен інформаційної агресії в умовах повномасштабної війни Росії проти України», *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: «Юридичні науки»*, № 2 (38), <http://doi.org/10.23939/law2023.38.072>, с. 72.

⁸ Маркова, М., Марков А. (2016), «Інформаційно-психологічна війна проти населення України як сучасна реальність: стан проблеми і шляхи подолання наслідків», *Інтегровані комунікації*, (2), <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2016.2.13> с. 82-83.

Російської Федерації має такі виміри: інформаційний простір власне України, внутрішній інформаційний простір Росії та світовий інформаційний простір, в межах яких Кремль здійснює свій маніпулятивний інформаційний вплив, тісно поєднуючи дезінформацію з пропагандою⁹. Ігор Фещенко визначає інформаційну війну як складову частину ідеологічної боротьби, акцентує увагу на психологічному аспекті війни. «Інформаційно-психологічна зброя здатна порушити психічне здоров'я населення, спонукати до спонтанних дій, спричинити тимчасові чи незворотні зміни, спрямувати особистість у необхідному для суб'єкта впливу напрям»¹⁰.

Однак проблема багатовікового російсько-українського протистояння набирає нових морально-психічних відтінків, які насамперед пов'язані з особливостями розвитку і функціонування засобів масової комунікації. Адже новітні технології відкривають найширші інформаційні горизонти для поглиблення комунікацій в родині, громаді, суспільстві, державі, між людськими спільнотами у світовому просторі.

Методологічна основа дослідження ґрунтується на використанні загальнонаукових принципів: історизм, об'єктивність, правдивість, конкретність, системність, функціональність, пізнавальність, інформаційність та якісних і кількісних методів для вивчення тематики і змісту матеріалів медіа і соціальних мереж у контексті російської антиукраїнської інформаційно-психологічної агресії. Для ґрунтового розкриття актуальності теми дослідження скористалися також контент-аналізом, інтенсивним аналізом, методами вивчення документів, узагальнення і опису.

Виклад основного матеріалу. Глибинна сутність нинішньої повномасштабної російської війни проти України – її екзистенційність. Латинське *existencia* від *existo*, що українською – «існує». Це основна категорія екзистенціалізму, яка виокремлює внутрішнє буття людини, те непізнаване, ірраціональне в національному «Я», завдяки чому людина є конкретною, оригінальною, неповторною національною особистістю. Московська ідеологія і політика майже 400 років спрямована на докорінне знищення буття українців, їхньої ментальності, ідентичності, демократичності, цивілізаційності.

Загарбницькій, руйнівній московській меті передувала комплексна, системна, маніпулятивна пропаганда про «російську місію вселюдського порятунку», яка нині набула найвитонченіших форм і методів, щоби інформаційно впливати на кожну людину, тим паче – на очільників зарубіжних держав, які досі перебувають у бульбашці російської постправди. Особлива небезпечність російської інформаційно-психологічної війни полягає в тому, що вона опирається на постмодернізм, які породили постправду і постестетику. «Нам треба відновити етичний вимір, відновити чистоту правди»¹¹, – наголосив Мирослав Маринович.

Богослов, доктор Мирослав Татарин з Університету Святого Єроніма (Канада) підкреслив, що явище постправди відкрило інформаційне поле, на якому емоційно маніпулюють міфами. На такому інформаційно-психологічному полі населення ві-

⁹ Петришин, Г. (2025), «Інформаційна війна Росії проти України: еволюція основних засобів, методів та динаміка нарративів», *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*, 1(77), [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-1\(77\)-17](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-1(77)-17), С. 117.

¹⁰ Фещенко, І. (2021), «Інформаційна війна як органічна складова сучасного збройного конфлікту», *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*, 13 (1), <https://doi.org/10.15421/352111>, с. 96

¹¹ Маринович, М. (2017), «Криза постмодерної релятивності та етичний вимір», *Патріярхат*, № 6 (454), с. 13, 28 грудня, доступно за адресою URL: <https://www.patriyarkhat.org.ua/statti-zhurnalu/kryza-postmodernoji-relyatyvnosti-ta-etychnyj-vymir/> (дата звернення 12.12.2025).

рить різним фейкам, себто вірить у неправду, представлену такими авторитетами, як «Правда»¹². Постправду, тобто майстерну сконструйовану неправду, потужно використовують російські телеканали «НТВ-Мир» і «Россия», кремлівські ідеологи і політики, змішуючи грішне з праведним. «Правдиве і фейкове отримують однаковий статус незалежної позиції, громадської думки. Усе має однакову вагу, значущість, – зазначає В. Карачинцев. – Правда стає секунд-хендом»¹³. Україна, жертва кремлівської агресії, урівнюється з насильником, руйнівником, гвалтівником – Російською Федерацією.

Російські постправдисти лицемірно використали слово «Правда» для створення у квітні 2022 року дезінформаційної мережі під назвою Pravda. Відтоді цю мережу поширили на 49 країн світу¹⁴. За даними американського проєкту Sunlight, мережею Pravda в 2024 році було опубліковано 3,6 мільйона статей. Зі 150 сайтів у мережі Pravda приблизно 40 є російськомовними сайтами, що публікують інформацію під доменними іменами, націленими на певні міста та регіони України, включаючи News-Kiev.ru, Kherson-News.ru та Донецьк-News.ru. Приблизно 70 сайтів націлені на Європу та публікуються такими мовами як англійська, французька, чеська, ірландська та фінська. Приблизно 30 сайтів націлені на країни Африки, Тихоокеанського регіону, Близького Сходу, Північної Америки, Кавказу та Азії, включаючи Нігер, Канаду, Японію і Тайвань. Інші сайти розділені за тематикою з такими назвами, як НАТО, News-Pravda.com, Trump.News-Pravda.com та Macron.News-Pravda.com^{15,16}. Дослідники стверджують, що мережа Pravda поширила щонайменше 207 завідомо неправдивих повідомлень, основна частина яких – різні антиукраїнські наративи.

Мережа Pravda не створює власного контенту, а агрегує матеріали з російських державних ЗМІ та прокремлівських блогерів, посилюючи їхній вплив. Аналіз організації NewsGuard провідних чат-ботів на основі штучного інтелекту показав, що у 33% випадків вони повторювали помилкові повідомлення, що розповсюджується мережею «Pravda»¹⁷. Посилення антиєвропейських наративів демонструють заголовки російських медіа ТАСС, «Аргументи і факти». Наприклад, декілька заголовків у російських медіа звучать так: «Путін нагадав противникам Росії, чим закінчився похід

¹² Татарин, М. (2017), “Спокуса класицизму: привабливість постправди”, *Патріярхат*, № 6 (454), с. 6, 28 грудня доступно за адресою URL: <https://www.patriyarkhat.org.ua/statti-zhurnalu/spokusa-klassytsyizmu-pryvablyvist-postpravdy/> (дата звернення 12.12.2025).

¹³ Карачинцев, В. (2019), “Постправда”, *Слово Просвіти*, 20-26 червня.

¹⁴ *Texty.org* (2025), “Російська дезінформаційна мережа активно маніпулює ШІ-чатботами”, доступно за адресою: URL <https://texty.org.ua/fragments/114626/rosijska-dezininformaciya-zapolonyla-vsi-populyarni-shi-chatboty-doslidzhennya/> (дата звернення 12.12.2025)

¹⁵ Іванницька, Б., Гусева, С. (2018), “Основні методи пропаганди в російському інтернет-ЗМІ «Pravda.ru»”, *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*. Серія: “Журналістські науки”, Вип. 896 №2, с. 59–64.

¹⁶ *Укрінфо*, (2022), “Propaganda diary-2022: рік російської дезінформації в Європі” від VoxCheck, доступно за адресою: URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3698816-propaganda-diary2022-rik-rosijskoidezininformacii-v-evropi-vid-voxccheck.html> (дата звернення 12.12.2025).

¹⁷ *Texty.org* (2025), “Російська дезінформаційна мережа активно маніпулює ШІ-чатботами”, доступно за адресою: URL <https://texty.org.ua/fragments/114626/rosijska-dezininformaciya-zapolonyla-vsi-populyarni-shi-chatboty-doslidzhennya/> (дата звернення 12.12.2025)

Наполеона», «Якщо Європа продовжить протистояти рішенням США, то першою буде покарана Польща»¹⁸.

Найповніше використовують потенції паплюження України пропагандистські канали телебачення «Росія-1», «НТВ» та «Перший канал». Саме від них отримує інформацію понад 60-70% росіян. Третина ефіру – це українська тематика, звісно, дезінформаційна¹⁹. Не сприйнявши європейський вибір українців, російські маніпулятори обзивали учасників «Революції Гідності» маргінальною силою; обрану на демократичних виборах владу – державним переворотом. Канал «Росія-1», видаючи за правду, оприлюднював сфабрикований сюжет, на якому показано, як американці навчають українську молодь мітингувати. Водночас ведучий емоційно наголошував, що Україною керують США, що вона, мовляв, танцює під чужі забаганки²⁰.

Російська повномасштабна геополітична війна призвела до появи нових форм і методів інформаційно-психологічної пропаганди. Як своїм громадянам, так і світовій спільноті маніпулятори роз'яснюють у ЗМК своє розуміння понять «денацифікація» і «демлітаризація». «Після провалу «спеціальної воєнної операції» змінюється офіційна риторика, в хід йдуть інші «ідейні скрепи» про захист російською армією російськомовних українців, з'являється слово «війна», але воно не пов'язане з Україною, а з США та НАТО, акцентуючи увагу на відновленні «історичної справедливості». Не потрібно нівелювати ще одну пропагандистську мету, яка має внутрішній російський характер, а саме запобігання можливої революції в самій Росії»²¹.

У статті «Особливості та уроки гібридної війни Росії проти України» В. Божко і В. Гвоздь наголосили, що в ідеологічній експансії проти України кремлівські маніпулятори застосовують весь дискредитаційний арсенал – від інформаційних засобів пропаганди до прямої військової агресії, а саме: інформаційна війна, колабораціонізм, дискредитація державних інституцій на світовому просторі, підтримка проросійських сил в європейських країнах. Росія заявляє про намір повернути Україну під вплив та блокувати євроатлантичний курс. Намагається порушити європейську єдність і дискредитувати демократичні цінності, посилити вплив та контроль над процесами на континенті, встановити новий устрій і порядок в Європі за російським сценарієм²².

До сучасних технічних засобів, які масово використовують російські пропагандисти-маніпулятори не тільки проти українців, а й проти громадян зарубіжних країн, належать: «Інтернет-ресурси (сайти, блоги), візуальні і звукові носії (телебачення, радіо, кінотеатри, документальні фільми, пісні, новини, ток-шоу), промови (концерти, особисті зустрічі з великою аудиторією, політичні події), мистецтво (картини,

¹⁸ Машкова, Я. (2025), «Пропаганда – 2025: як Кремль перемикає фокус зі США на Європу», доступно за адресою URL: <https://imi.org.ua/monitorings/propaganda-2025-yak-kreml-pereklyuchaye-fokus-iz-ssha-na-yevropu-i67185> (дата звернення 12.12.2025)

¹⁹ Україна та проект «русского мира» (2014), *аналіт доп. С. Здіорук, В. Яблонський, В. Токман [та ін.]*, Київ: НІСД, с. 38-47.

²⁰ Благодарний, А. (2015), «Організаційні аспекти протидії інформаційній агресії як складовій гібридної війни», *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*, №3, с. 48-54.

²¹ Божко, В., Гвоздь В. (2019), «Особливості та уроки гібридної війни Росії проти України», доступно за адресою: URL: <https://bintel.org.ua/wpcontent/uploads/2020/02/%D0%91%BE%D0%B6%D0%BA%D0%BE.jpg> (дата звернення: 12.12.2025), с.219.

²² Там само.

плакати), преса і література (брошури, книги, газети, журнали) та ін.»²³. Маніпуляції на інтелектуально-культурологічному фронті спрямовані на те, щоби історію Руси=України видавати за історію Московії=Росії, мовляв, великороси, білоруси, малороси (українці) – один народ, у них одна територія, мова, культура, церква. Тому надзвичайно важливо різними формами і методами розвінчувати цю московську дезінформацію, доносити історичну правду до українських і зарубіжних громадян.

Володимир Білінський у трьох томах роману-дослідження «Країна Моксель або Московія» (2008) аргументовано розвіяв десятки російських міфів. Він доказав, наприклад, що Москва не була заснована у 1147 р. Юрієм Долгоруким. Уперше поселення Москва було зафіксовано лише у 1272 році під час третього перепису населення у володіннях Золотої Орди.

Московія як князівство з'явилася у 1277 р. і була звичайним Улусом Золотої Орди. Засновником Москви і московського Улусу був хан Золотої Орди Менгу-Тимур, а не Юрій Долгорукий. Великокняжий стіл Московія отримала тільки 1328 р. при Івані Калиті та до XVI століття була в складі Орди на правах звичайного Улусу. Тоді етнос московського Улусу був переважно фінсько-татарським. Московити возили данину в Крим до 1700 р. Татаро-монголи володіли Московщиною майже 400 років – (1237-1613). Від Золотої Орди Московію визволив кримський хан Менглі-Гірей. Давньоукраїнська держава Русь вже була відома, розвинена на рівні європейських країн у 838 році. Про це ґрунтовно написано у монографії львівської вченої Ольги Щодри «Слов'яни і Русь в ранньому середньовіччі» (2021).

Московія живила ідеологію «могутньої імперії» не європейськими «хартіями вольностей», (як в Англії), не освіченими реформами ліберальних князів (як прикладом, у Флоренції), а необмеженим правом «великого государя» чинити зі своїми «людішками» і «холопами» (до останніх належали навіть близькі бояри) так, як вважає за потрібне²⁴. Такою аморальною є сьогоднішня ідеологія і політика новітнього «государя» РФ Путіна, шовінізм-нацизм якого спирається на особливості менталітету московитів=росіян, специфіку їхнього «агресивного націоналізму». Єва М. Томпсон, характеризуючи націоналізм, назвала російський націоналізм агресивним, бо «націоналізм агресивний спрямований на нав'язування власної національної ідентичності іншим. Він є рушійною силою колоніалізму»²⁵.

Захищаючи сучасну загарбницьку колоніальну війну проти України, російські інформаційні війська та їхні ботоферми масово поширюють перекручену, спотворену неправдиву інформацію. О. О. Гордійчук виокремив ключові імперативи російської інформаційно-психологічної війни проти України:

- «...створення та постійне підтримання в Україні стану керованого хаосу, суспільних суперечок і протистоянь, що послаблюють державні інститути та роз'єднують суспільство;

²³ Гордійчук, О. О. (2024), «Україна & Росія: основні аспекти інформаційної, гібридної та повномасштабної війни», *Політичне життя*. (Груд 2024), DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2024.4.8>, с. 63.

²⁴ Сюднюков, І. (2021), *Загибель Великого Новгород, Детокс*, за ред. Лариси Івшиної, Вид. 1-ше, ТОВ «Українська прес-група», Київ, с. 75-76.

²⁵ Томпсон, Єва М. (2006), *Трубадури імперії: Російська література і колоніалізм*, пер. з англ. М. Корчинської, Вид-во Соломії Павличко «Основи», Київ, с. 10

- протидія економічному, політичному та духовному розвитку України процесам євроатлантичної інтеграції;
- вплив на громадську думку в РФ, в Україні, країнах ЄС та в світі з метою створення хибного уявлення про українців як народ та події в Україні, вигідного проросійським силам;
- підтримка і активізація сепаратистських рухів;
- викоринення всього українського в Росії та скрізь, де це можливо»²⁶.

Висновки. Огляд наукових праць, аналіз тематично-змістового контенту засобів масової комунікації, соціальних мереж ґрунтовно обумовлює концепт взаємозалежності і взаємовпливу маніпулятивної інформаційно-психологічної пропаганди та екзистенційної війни проти України.

Агресивна московська=російська ідеологія і політика майже 400 літ намагаються знищити, психологічно покалічити гуманістичну свідомість українців, їхніх родин, громад, суспільства, держави. Необхідність нинішньої повномасштабної війни російські медіа спочатку формували у головах росіян та зарубіжних громадян. Цілеспрямовано використовували лексеми-асоціації: українці – це мазепинці, петлюрівці, бандерівці, «вовки в овечій шкурі», карателі, американські маріонетки. Інформаційний простір переповнений українофобськими меседжами на кшталт: Степан Бандера – слуга нацистів, УПА – колаборанти Гітлера, в Києві владу захопили фашисти тощо.

Спираючись на маніпулятивний постулат, що незалежна, демократична Україна найбільше заважає відтворенню Радянського Союзу і може напасти на Росію, кремлівський «государь»-диктатор Путін відправив полчища новітніх загарбників в Україну, щоби «остаточно розв'язати українське питання». Тобто знищити «захисний націоналізм» (Єва М. Томпсон), який одвічно захищає українську національну ідентичність.

Російські медіа весь свій новітній ресурс використовують для інформаційно-психологічної війни з Україною. На озброєнні маніпуляторів дезінформація, наклепи, брехня, агресивна риторика, погрози, залякування, нав'язування зневіри, ядерний шантаж. Щоби реципієнти ловилися на отруйні психічні гачки, слуги зловісного Кремля використовують методи маніпулятивної пропаганди: «гнилого оселедця», «40 на 60», «великої брехні», «абсолютної очевидності».

Отже, щоби ґрунтовно розвінчувати російську маніпулятивну пропаганду, протиставити монстру Росії образ успішної, морально-духовної, цивілізованої європейської України, складовою професіоналізму працівників українських ЗМК має бути національна «особистісна зрілість»(Є. Кузіна). На засадах свідомого і критичного мислення не лише вчасно, об'єктивно, правдиво інформувати про факти, події, явища, а й ставити перед собою вищу мету – своїми матеріалами допомагати утверджувати українськоцентричні, національно-патріотичні переконання. Морально-духовний чесний журналістський професіоналізм, громадянська націєтворча позиція ґрунтуються на глибоких знаннях правдивої історії, української мови, літератури, мистецтва, культури, ментальних звичаїв, традицій, національної ідентичності.

²⁶ Гордійчук, О. О. (2024), «Україна & Росія: основні аспекти інформаційної, гібридної та повномасштабної війни», *Політичне життя* (Груд. 2024), DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2024.4.8>. с.63.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Божко, В., Гвоздь В. (2019), «Особливості та уроки гібридної війни Росії проти України», доступно за адресою: URL: <https://bintel.org/ua/wpcontent/uploads/2020/02/%D0%91%BE% D0%B6%D0% BA% D0%BE.jpg> (дата звернення: 12.12.2025).
2. Благодарний, А. (2015), «Організаційні аспекти протидії інформаційній агресії як складовій гібридної війни», *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*, №3, с. 48 – 54.
3. Виздрик, В. (2024), «Імперські концепти російської інформаційної політики», *Оборонні війни: Польща 1939 – Україна 2022-2023, Монографія*, DOI: <https://doi.org/10.33402/obv.2024-213-222>
4. Вовканич, С. (1999), *Інформація, інтелект, нація*, вид-во «Місіонер», Львів, 1999, 416 с.
5. Вознюк, О. (2024), «Інформаційна війна як інструмент міжнародної політики (досвід для України)», *Історико-політичні проблеми сучасного світу: Збірник наукових статей*. – Чернівці: Чернівецький національний університет, Т. 50, с. 9-19. DOI: <https://doi.org/10.31861/mhpi2024.50.9-19>
6. Гордійчук, О. О. (2024), «Україна & Росія: основні аспекти інформаційної, гібридної та повномасштабної війни», *Політичне життя*, (Груд. 2024), с. 61-70. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2024.4.8>
7. Іванницька, Б., Гусєва, С. (2018), «Основні методи пропаганди в російському інтернет-ЗМІ «Pravda.ru», *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*. Серія: “Журналістські науки”, вип. 896, № 2, с. 59 – 64.
8. Карачинцев, В. (2019), «Постправада», *Слово Просвіти*, 20-26 червня.
9. Кузіна, Є., Кузіна, Є. (2022), «Психологічні механізми інформаційного впливу на особистість дорослої людини», *Психологічні перспективи*, (40), с. 75–86. <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2022-40-kyz>
10. Лизанчук, В. (2017), *Інформаційна безпека України: теорія і практика: підручник*, ЛНУ імені Івана Франка, Львів, 728 с.
11. Максим, Х. (2023), «Феномен інформаційної агресії в умовах повномасштабної війни Росії проти України», *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”*. Серія: “Юридичні науки”, № 2 (38), с. 72–77, <http://doi.org/10.23939/law2023.38.072>
12. Маринович, М. (2017), «Криза постмодерної релятивності та етичний вимір», *Патріярхат*, № 6 (454), с.1-7, 28 грудня, доступно за адресою URL: <https://www.patriarkhat.org.ua/statti-zhurnaluu/kryza-postmodernoji-relyatyvnosti-ta-etychnyj-vymir/> (дата звернення 12.12.2025).
13. Маркова, М., Марков А. (2016), «Інформаційно-психологічна війна проти населення України як сучасна реальність: стан проблеми і шляхи подолання наслідків», *Інтегровані комунікації*, (2), с. 73-85. <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2016.2.13>
14. Машкова, Я. (2025), «Пропаганда – 2025: як Кремль перемикає фокус зі США на Європу», доступно за адресою URL: <https://imi.org.ua/monitorings/propaganda-2025-yak-kreml-pereklyuchaye-fokus-iz-ssha-na-yevropu-i67185> (дата звернення 12.12.2025).
15. Петришин, Г. (2025), «Інформаційна війна Росії проти України: еволюція основних засобів, методів та динаміка наративів», *Наукові праці Міжрегіональної*

- Академії управління персоналом. *Політичні науки та публічне управління*, 1(77), с. 117-128. [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-1\(77\)-17](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-1(77)-17)
16. Татарин, М. (2017), “Спокуса класицизму: привабливість постправди”, *Патріярхат*, №6 (454), с. 1–7, 28 грудня, доступно за адресою URL: <https://www.patriyarkhat.org.ua/statti-zhurnalu/spokusa-klasitsyzmu-pryvablyvist-postpravdy/> (дата звернення 12.12.2025).
 17. *Texty.org* (2025), “Російська дезінформаційна мережа активно маніпулює ШІ-чат-ботами”, доступно за адресою: URL <https://texty.org.ua/fragments/114626/rosijska-dezinformaciya-zapolonyla-vsi-populyarni-shi-chatboty-doslidzhennya/> (дата звернення 12.12.2025)
 18. Томпсон, Єва М. (2006), *Трубадури імперії: Російська література і колоніалізм*, пер. з англ. М. Корчинської, Вид-во Соломії Павличко «Основи», Київ, 368 с.
 19. Сюдюков, І. (2021), *Загибель Великого Новгород, Детокс*, за ред. Лариси Івщиної, Вид. 1-ше, ТОВ «Українська прес-група», Київ, с. 75-76.
 20. Україна та проєкт «русского мира»: (2014), *Аналит. доп. С. Здіорук, В. Яблонський, В. Токман [та ін.]*. Київ: НІСД, Сер. «Гуманітарний розвиток», вип. 1, 80 с.
 21. *Укрінфо*, (2022), «Propaganda diary-2022: рік російської дезінформації в Європі» від VoxCheck., доступно за адресою: URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3698816-propaganda-diary2022-rik-rosijskoidezinformacii-v-evropi-vid-voxcheck.html>, (дата звернення 12.12.2025).
 22. Фещенко, І. (2021), “Інформаційна війна як органічна складова сучасного збройного конфлікту”, *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*, 13 (1), с. 96-103. <https://doi.org/10.15421/352111>

REFERENCES

1. Bozhko, V., Hvozdv V. (2019), “Features and Lessons of Russia’s Hybrid War Against Ukraine” available at URL: <https://bintel.org/ua/wpcontent/uploads/2020/02/%D0%91%BE%D0%B6%D0%BA%D0%BE.jpg> (Date of access: 12.12.2025).
2. Blahodarnyi, A. (2015), “Organizational Aspects of Countering Information Aggression as a Component of Hybrid War”, *Informatsiina bezpeka liudyny, suspilstva, derzhavy*, №3, pp. 48–54.
3. Vyzdryk, V. (2024), “Imperial Concepts of Russian Information Policy”, *Oboronni viiny: Polshcha 1939 – Ukraina 2022-2023, Monohrafiia*, <https://doi.org/10.33402/obv.2024-213-222>
4. Vovkanych, S. (1999), *Information, Intellect, Nation*, Vyd-vo «Misioner», 416 p.
5. Vozniuk, O. (2024), “Information Warfare as an Instrument of International Politics (Lessons for Ukraine)”, *Istoryko-politychni problemy suchasnoho svitu: Zbirnyk naukovykh statei. – Chernivtsi: Chernivetskyi natsionalnyi universytet*, Т. 50, pp. 9-19. DOI: <https://doi.org/10.31861/mhpi2024.50.9-19>
6. Hordiichuk, O.O. (2024), “Ukraine & Russia: Key Aspects of Information, Hybrid, and Full-Scale War”, *Politychne zhyttia*, (Hrud. 2024), pp.61-70. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2024.4.8>.
7. Ivannytska, B., Husieva, S. (2018), “The Main Methods of Propaganda in the Russian Online Media Pravda.ru”, *Visnyk Natsionalnoho universytetu “Lvivska politekhnika”. Serii: “Zhurnalistski nauky”*, Vyp. 896 №2, pp. 59–64.

8. Karachyntsev, V. (2019), “Posttruth”, *Slovo Prosvity*, 20-26 chervnia.
9. Kuzina, Ye., Kuzina, Ye. (2022), “Psychological Mechanisms of Informational Influence on the Adult Personality”, *Psykhologichni perspektyvy*, (40), pp. 75–86. <https://doi.org/10.29038/2227-1376-2022-40-kyz>
10. Lyzanchuk, V. (2017), *Information Security of Ukraine: Theory and Practice: A Textbook*, Lviv: LNU imeni Ivana Franka, 728 p.
11. Maksym, Kh. (2023), “The Phenomenon of Information Aggression in the Context of Russia’s Full-Scale War Against Ukraine”, *Visnyk Natsionalnoho universytetu “Lvivska politekhnika”*. Seriya: “Iurydychni nauky”, № 2 (38), pp. 72–77, <http://doi.org/10.23939/law2023.38.072>
12. Marynovych, M. (2017), «The Crisis of Postmodern Relativity and the Ethical Dimension», *Patriyarkhat*, № 6 (454), pp.1-7, 28 hrudnia, available at URL: <https://www.patriyarkhat.org.ua/statti-zhurnalu/kryza-postmodernoji-relyatyvnosti-ta-etychnyj-vymir/> (Date of access: 12.12.2025).
13. Markova, M., Markov A. (2016), «Information and Psychological Warfare Against the Population of Ukraine as a Contemporary Reality: The State of the Problem and Ways to Overcome Its Consequences», *Intehrovani komunikatsii*, (2), pp. 73-85. <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2016.2.13>
14. Mashkova, Ya. (2025), “Propaganda 2025: How the Kremlin Is Shifting Its Focus from the United States to Europe”, available at URL: <https://imi.org.ua/monitorings/propaganda-2025-yak-kreml-pereklyuchaye-fokus-iz-ssha-na-yevropu-i67185> (date of access 12.12.2025).
15. Petryshyn, H. (2025), “Russia’s Information War Against Ukraine: Evolution of Key Tools, Methods, and the Dynamics of Narratives”, *Naukovi pratsi Mizhrehionalnoi Akademii upravlinnia personalom. Politychni nauky ta publichne upravlinnia*, 1(77), pp. 117-128. [https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-1\(77\)-17](https://doi.org/10.32689/2523-4625-2025-1(77)-17)
16. Tataryn, M. (2017), “The Temptation of Classicism: The Appeal of Post-Truth”, *Patriyarkhat*, № 6 (454), pp.1-7, 28 hrudnia, available at URL: <https://www.patriyarkhat.org.ua/statti-zhurnalu/spokusa-klassytsyzmu-pryvablyvist-postpravdy/> (date of access 12.12.2025).
17. *Texty.org* (2025), “The Russian Disinformation Network Actively Manipulates AI Chatbots”, available at URL: <https://texty.org.ua/fragments/114626/rosijska-dezinformaciya-zapolonyla-vsi-populyarni-shi-chatboty-doslidzhennya/> (date of access 12.12.2025)
18. Tompson, Yeva M. (2006), *Troubadours of the Empire: Russian Literature and Colonialism*, per. z anhl. M. Korchynskoi, Vyd-vo Solomii Pavlychko «Osnovy», Kyiv, 368 p.
19. Siundiukov, I. (2021), *The Fall of Great Novgorod, Detoks*, za red. Larysy Ivshynoi, Vyd. 1-she, TOV «Ukrainska pres-hrupa», Kyiv, pp. 75-83.
20. Ukraine and the “Russian World” Project: *analytical report S. Zdioruk, V. Yablonskyi, V. Tokman and other*, NISD, Kyiv, Ser. «Humanitarni rozvytok», vyp. 1, 80 p.
21. *Ukrinfo*, (2022), “Propaganda diary-2022: The Year of Russian Disinformation in Europe by VoxCheck”, available at URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/3698816-propaganda-diary2022-rik-rosijskoidesainformacii-v-evropi-vid-voxccheck.html> (Date of access 12.12.2025).
22. Feshchenko, I. (2021), “Information Warfare as an Integral Component of Modern Armed Conflict”, *Filosofia ta politolohiia v konteksti suchasnoi kultury*, 13(1), S. 96-103. <https://doi.org/10.15421/352111>

MEDIA IN THE CONTEXT OF RUSSIA'S INFORMATION AND PSYCHOLOGICAL WARFARE AGAINST UKRAINE

Volodymyr Nezhyvelo

Ivan Franko National University of Lviv
General Chuprynka Str., 49, Lviv, Ukraine, 79044
e-mail: volodymyr.nezhyvelo@lnu.edu.ua
<https://orcid.org/0009-0005-7432-9516>

The article analyses the key characteristics of Russia's information and psychological warfare against Ukraine. It emphasises that the aim of this existential aggression is the radical destruction of the being of Ukrainians – their mentality, identity, and civilisational foundations. On this immoral, anti-human, and anti-Ukrainian postulate rests the expansionist and colonial policy of the neo-Nazi Putin, the chauvinistic State Duma, and the manipulative functioning of the media, which widely employ disinformation, fakes, slander, and post-truth to erode the national consciousness of Ukrainians.

The aggressive rhetoric of the 'Russian world' (*Russkii mir*) is exposed. It is convincingly demonstrated that under the deceitful slogans of a 'special military operation' against Nazis, fascists, Mazepists, Petliurists, and Banderites – who allegedly seized power in Kyiv and supposedly persecute 'Russian-speaking citizens', thereby creating a threat to the Russian Federation – Moscow's inquisitors at any cost seek to destroy the revived Ukraine independent state and Ukrainians as an ethnic group, people, and the nation.

It is substantiated that Putin's deranged imperial ideas of reviving the Soviet Union in the guise of Muscovy have captured the Russian masses. They approve of and support the terrorist anti-Ukrainian war and together with priests loyal to Kirill bless soldiers to apply savage methods and forms of subjugation against spiritually free, nationally conscious Ukrainians, including prisoners.

It is proven that legions of Moscow's bots and fake accounts brazenly multiply lies dressed as truth on social media. Through fabricated narratives, they permeate not only Ukrainian society but also Europe, America, and even Africa, portraying Ukraine in a distorted light.

Therefore, under the contemporary conditions of the existential and geopolitical Russian-Ukrainian war the functional humanistic mission of Ukrainian journalistic integrity grows exceptionally important: to bring the truth about Moscow's policy of spiritual genocide, terror, and the demoralisation of Ukrainians to the hearts and minds of every person in Ukraine and citizens of foreign countries – a policy that has lasted for more than 850 years, beginning in 1169 with the first ominous destruction of Kyivan Rus'/Ukrainian golden-domed Kyiv by the northern Zalesian, Moksel tribes under Andrei Bogolyubskyi of Suzdal.

Keywords: propaganda, educational propaganda, historical truth, manipulation, media, post-truth, mass communication, information and psychological war.

Отримано редакцією видання / Received: 13.12.2025

Прорецензовано / Revised: 22.12.2025

Схвалено до друку / Accepted: 22.12.2025

Опубліковано на сайті видання / Published on the publication's website: 27.01.2026